

سبک شناختی اشعار ابن الزیّات و سلمان ساوجی

دکتر لیلا جمشیدی^۱، سهیلا بوستانی^۲

۱- استادیار دانشگاه پیام نور، گروه زبان و ادبیات عرب

۲- کارشناسی ارشد زبان و ادبیات عربی دانشگاه پیام نور

چکیده

سبک‌شناسی (*stylistics*) یکی از مهم‌ترین رویکردهای جدید نقدی است که می‌کوشد تا از طریق مطالعه ساختار متن و تجزیه و تحلیل عناصر آن بر طبق سه سطح آوایی، نحوی و دلالتی به کیفیت ارتباط بین این سطوح پرداخته و به جنبه‌های ادبی، زیبایی‌شناسی و عاطفی ورای ساختار متن دست یابد. از جمله متون برگزیده‌ای که شایستگی بررسی و تحلیل سبک‌شناسی را دارد، دیوان شعری ابن الزیّات و سلمان ساوجی از شاعران برجسته قرن هشتم هجری است. اشعار هر دو شاعر با موسیقی دل‌نشین، ترکیبات جذاب و مفید در ذهن مخاطب توجه بسیاری از اندیشمندان و ادیبان را به خود جلب نموده است. پژوهش حاضر در تلاش است تا با رویکردی تطبیقی و روش تحلیلی - توصیفی، به تبیین برجسته‌ترین نمودهای سبکی قصائد ساوجی و ابن الزیّات در سه سطح آوایی، ترکیبی و دلالتی (بلاغی) پردازد و نقش این نمودهای سبکی را در پیوند با اهداف و اغراض شاعر بررسی کند. نتایج این جستار نشان می‌دهد، در سطح آوایی، هر کدام از عناصر آوایی علاوه بر زیبایی و جذب اذهان مخاطبین در گوش دادن به موسیقی قصائد، امکان استنباط معانی و مفاهیم را برای آنها فراهم می‌کند. در سطح ترکیبی، فراهنجاری‌های ترکیبی نه تنها ابیات دو شاعر را از نظر شکل دارای زبانی زنده و انعطاف‌پذیر ساخته و یکنواختی و جمود را از آن زدوده است؛ بلکه معنا نیز همسان با فرم نوشتاری، برجسته و تأثیر شگرفی بر مخاطب گذاشته است. در سطح دلالتی، بهره‌گیری از شگردهای دلالتی و بلاغی سبب خلق تعابیر و تصاویر بی‌نظیر و موجب مشارکت مخاطب در اثر گردیده و او را طرف فعال معادله‌ی متن قرار داده است.

واژگان کلیدی: ادبیات تطبیقی، سبک‌شناسی، شعر، سلمان ساوجی، ابن الزیّات.